

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Iuramentum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Quia periculosum.

Non peritibus in nomine meo, nec polluis nomen Dei tui ego... Quia periculosum non alitercat ostium, non multi enim casus in illa. Non... Deo non sit affidua in ore tuo, & in nominibus San-... non admittaris, quoniam non eris immunis ab eis. Ecce...

Iuramentum necessarii qualificatio.

Domine Deum tuum timebis, & illi soli seruias, ac per nomen... Domini. Deut. 6. Quia iuratur in nomine Domini, & Dei... non recordamini non in veritate neque in iustitia. Et 4. 8. Quia iuratur in terra, iurabit in Deo amen. Et 2. 14. Quia iuratur, Viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia, & in misericordia.

PATERVM SENTENTIAE

Et ergo precepisse Dominum intelligitur, ne iuraretur, ne quis... non bonum appetat iusiurandum, & assiduitate iurandi ad... per consequendum dilabatur. Quapropter qui intelli-... in bonis, sed in necessariis iurationem habendam: refre-... quod non est, non eam curat, necessitas cogat: videlicet... non pergit esse hominem ad credendum, quod eis vile est ere-... iuramentum affirmetur. Augustinus de sermon. Domini in...

Tribulum non facis, quia veris bene iuratione: quae est non... non necessaria est, ut alteri persuadeas quod vultis per-... sed malo est illius, cuius infirmitate iurare cogoris. Idem... Domini in nomine, & habetur 22. quae. 1. Tumulorum. Quod dicitur iuramentum per sanguinis effusionem non im-... ma accepta sunt. Video David pium hominem & sanctum... iuramentum temerariam incidisse, & maluisse non facere quod... quam iurationem suam hominis fuso sanguine adim-... Item in Decalato. Sancti Iohannis Baptista, & hab. 22. quae. 1. Quod dicitur.

Quis qui bonum prouocat ad iuramentum, & sit eum falsum... non esse, vincit homicidam: quia homicida corpus occidu-... iuramentum, imo duas animas: & eius animam quem iura-... iuramentum, & suam. Sed verum esse quod dicitur: & falsum, quod... iuramentum compellit. Ecce iuratur: ecce perierat: tu quid in-... iuramentum non & tu peristi, qui de illius morte scitari voluisti. Ibidem... 22. quae. 1. quae. 1.

Quis qui iuramentum: multum interest, si nescit illum iur-... mentum falsum, an sit. Si enim nescit, & ideo dicit, iura mihi... non esse peccatum, tamen humana tentatio est: iuramentum... non fecisse, & cogit eum iurare, homicida est. Il-... iuramentum perisio interimit, sed iste manum interficientis, & prole. Idem in serm. de Perisio, & hab. 22. quae. 5. quae. 5.

Ecce deos charitati vestrae, & qui super lapidem falsum iurat, &... non esse. Vide hoc dico: quia multi etiam in hoc falluntur, &... non esse peccatum, non se crimine teneri per-... iuramentum. Si tu illud falsum non putas, sanctum puta cui iur-... iuramentum quando iuras tibi aut lapidi, sed proximo tuo iuras, &... iuramentum ante lapidem, sed nunquid non ante Deum? non te... iuramentum. Ibidem in serm. de Perisio, & hab. 22. quae. 5. quae. 5.

Non iuramentum dicitur esse, ne omnino iuremus: quod mi-... quod propter ea dicitur esse videtur, non quia iurare pecca-... est, sed quia peccare immane peccatum est, a quo longe nos... iuramentum, qui omnino ne iuremus, commonuit. Idem in Epist. ad... 22. quae. 1. in nouo. Non iuramentum, verum iurare, non esse peccatum, inuenimus & a-... Paulum iurasse: Quotidie morio: propter vestram... iuramentum habeo in Christo Iesu Domino nostro. Per... iuramentum, iuratio est, non enim licet: Per vestram glori-... iuramentum, quali vestra gloria me facit mori: quomodo si dicere-... iuramentum, per gladium, per bestiam, per inimicum mor-... iuramentum, intelligitur faciente inimico, faciente gladio, faciente

veneno mortuus est. Idem & hab. ibidem ut nuerit. Quamuis dicitur sit, ne iuremus, nusquam me in scripturis san-ctis legisse memini, ne ab aliquo iurationem recipiamus. Ibidem & hab. ibid. Quamuis.

Mouet te vtrum eius fide vtendum sit, qui vt eam seruet, per dae- monia iurauerit. Vbi te volo prius considerare, vtrum si quis- piam per deos falsos iurauerit se fidem seruaturum: & eam non seruauerit: non tibi videtur bis peccasse? si enim tali iurationi promissam seruaret fidem, ideo tamen peccasse iudicaretur, quia per falsos deos iurauerit, se fidem seruaturum. Illud autem ne- mo reprehenderet, quia fidem seruauit. Nunc vero quia & iura- vit, per quos non debuit, & contra pollicitam facit fidem, quod non debuit bis vtique peccauit. Ac per hoc qui vtrius fide, illius quem constat iurare per falsos deos, vtrius non ad malum, sed ad bonum & licitum non peccato illius se sociat qui per demonia iurauit. Ibidem & hab. ibid. can. Mouet.

Nec credo sacra iuramentum ad hoc debere fieri, vt iniusta iura- tio suorum honorum sit iniuste iurantibus expoliatio, & acci- piendi aeterna damnatio. Perisio namque percipitur poena, & velut homicida in extremo examine a iusto iudice degradina- bitur, per quem sacrosanctum euangelium ad iniustum, & illicitum, Deo minime amabile, quasi testimonium iustae & humanae petitionis, adducitur. Idem Senero episc. & hab. 22. quae. 1. can. in- ter cetera.

In dolo iurat, qui alter facturus est quam promittit: cum per- iurium sit, nequit decipere credentem. Idem super Psal. Domini est terra. & hab. 22. quae. 2. can. in dolo.

Non est contra preceptum Dei iuratio, quae a malo non iuran- tis est, sed increduli, & quo iurare cogitur. Nam hic intelligitur ita Dominum prohibuisse a iurando, vt quantum in ipso est quis- que non iuret: quod multi faciunt, in ore habentes iurationem, tanquam magnum & suauis aliquid. Idem super epist. ad Galat. & hab. 22. quae. 1. can. Non est contra.

Si peccatum esset iuratio: nec in veteri lege diceretur. Non pei- erabis, Reddes domino iuramenta tua. Non enim peccatum no- bis precepit. Item non vobis dicimus nos, Non iurare. Si enim hoc dicimus, mentimur. Quantum ad me pertinet, non iuro: sed quantum mihi videtur, magna necessitate compulsi, cum videro, nisi faciam, mihi non credi: & ei, qui mihi non credit, non expedire quod non credit, hac pensata ratione, & consideratione liberata, cum magno timore dico. Coram Deo: aut, Testis est mihi Deus, aut, Sicut Christus, quod sic est in meo animo. Et ideo quia plus est, id est, quia amplius est, quam Est est, non non, sed hoc quod amplius est, a malo non est iurantis, sed non credentis. Idem serm. 8. & hab. 22. quae. 1. can. Si peccatum.

Dico vobis non iurate omnino, ne, scilicet iurando ad facilita- tem iurandi veniaris, de facilitate ad consuetudinem, de consuetu- dine in perisium decidatur. Idem libro de Mendacio.

Et iurabatur: viuit Dominus: in veritate & in iudicio & in ius- titia: & benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt. Quomo- do ergo euangelium iurare non prohibet? Sed hic iuramentum pro confessione dicitur ad condemnationem idolorum per quae iuratur Israel. Denique officendicula auferuntur: & iuratur per Do- minum Deum: quodque dicitur. Viuit dominus, in testamen- to veteri iusiurandum est, ad condemnationem mortuorum deo- rum, per quos iurauit omnis idololatra. Hieronymus super Hiera- nimam. & hab. 22. quae. 1. can. Et iurabatur.

Animaduertendum est, quod iusiurandum hos habeat comi- tes, Veritatem, Iudicium, atque iustitiam: si ista deserint, nequa- quam iuramentum erit, sed perisium. Idem lib. 2. & hab. 22. quae. 23. Animaduertendum.

Confidera, quod saluator non per Deum iurare prohibuit, sed per coelum & terram, & per Hierusalem, & per caput tuum, & hoc quia paruulus fuerat lege concessum, vt quando victimas Deo immolabant, ne eas immolarent idolis: sic & iurare permit- terentur per Deum, non quod recte hoc facerent, sed quod meli- us est Deo id exhibere quam demoniis. Idem super Matth. lib. 1. & hab. 22. quae. 1. Consideranda.

Habemus in lege Dei scriptum, Non peierabis in nomine Dei tui in vanum. Ideo admonendi sunt omnes, vt diligen- ter caueant perisium, non solum in altari seu sanctorum reli- quiis, sed in communi loquela. Idem: & hab. ibidem can. Ha- bemus.

Iurauit David temere, sed non impleuit iurationem maiore pie- tate. Augusti serm. de Ioan. Baptista.

Iuramentum est oratio confirmans per se veritatem, Gregorius Nissen.

Iusiurandum est testificatio Del de re controuersa. Ita fugito iusiurandum, vt ne sancte quidem iures. Ex frequenti iurando perisium nascitur. Philo. apud Ariston. serm. de iur.

Multi solent monere alios, vt sancte iurent, ego vero omnino ne ab initio quidem facile iurare licitum esse censo. Morum probitatem iurando firmiorem habere oportet. Euseb. eod. serm.

Non penitus iurare prohibuit, sed occasionem perituri, quod perfectius est: euitare docuit. Gregor. super illud Matth. Non peccetis iuratis.

Si aliqua causa fuerit, modicum videtur facere qui iurat per Deum. qui autem per euangelium, maius aliquid fecisse videtur, quibus dicendum est: Sultis, propter Deum scripturae sanctae sunt, non Deus propter scripturas. Ioan. Chrysol. Et hab. 22. q. 1. can. Si aliquis.

Iuramenti huiusmodi causa est, quia omnis qui iurat, ad hoc iurat, ut quod verum est loquatur. Et ideo Dominus inter iuramentum & loquelam nostram nullam vult esse distantiam: quia sicut in iuramento nullam conuenit esse perfidiam: ita quoque in verbis nostris nullam debet esse mendacium: quia vtrunque & per iurium & mendacium diuini poena damnatur, dicente scriptura, Os quod mentitur, occidit animam. Quisquis ergo verum loquitur, iurat: quia scriptum est: Testis fidelis non mentietur.

Qui peccare paratus est, antequam iurat, iam periturus esse videtur: quia Deus non ex operibus iudicat, sed ex cogitationibus, & ex corde. Idem. Et hab. 22. q. 5. can. Iuramenti.

Nemo est qui frequenter iurat, quin aliquando non peccet, sicut qui consuevit multa loqui, aliquando loquitur importuna, idem super illud Matth. 5. Dico autem vobis non iuratis omnino.

Quacunque arte verborum quis iuret, Deus tamen, qui conscientiae testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui iurat intelligit. Duplicitate autem reus fiat: quia & nomen Dei in vanum assumit, & proximum dolo caput. Ibidem. Et habetur 22. quae. 5. can. Quacunque.

Assiduitas iurandi perituri consuetudinem facit: Vltus iurandi ad perituum inducit. Veritas iuramento non indiget: firma fit sacramenti tui fides. Idem Soliloquio. lib. 2.

Qui malum se facturum iurat, peccat, & meli ius, tunc iuramentum frangere, quam implere, ita quod malum caueat quod iurauit, & nihilominus culpam agnoscat, in eo quod male iurauit. Hugo. de S. Victor. lib. 1. part. 2. c. 14.

Si aliquid forte nos incautus iurasse contigerit, quod observatum in peiorem vergat exitum: libere illud salubriori consilio mutandum nouerimus: ac magis instante necessitate peccandum nobis, quam pro vitando perituro in aliud crimen grauius esset diuertendum. Beda in hom. 43. Et hab. 22. q. 4. can. Si aliquid.

POETICAE SENTENTIAE.

Phocylides.
Mhr' iurabis, ut' ar' r'is, ut' i' ar' r'is.
Non iurabis neque pure neque sponte.
Pythagoras.
Venerare ius iurandum.
Periander.
Iure iurando ne ut ar' r'is.
Menander.
Vitorum autem malorum ius iurandum in aqua scribe.
Deum poterant ne putes latere.
Tibullus lib. 1. eleg. 9.
Ah miser! Et si quis primo peritusa celat:
Seruata tamen tacitis poena venit pedibus.
Iuuenalis satyra. 13.
Tam facile et prouum est speros contemnere testos:
Si mortalis idem nemo sicut aspicit auro a
Vace neget qua sit fides constantia vul' us.
Ibidem.
Nullane perituri capitis fraudibus, nefande
Poena erit: abreptam crede hunc grauiore catena.
Ibidem.
Spartano cuiusdam respondit Pythia vates:
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret.
Depositum retinere, et fraudem iure iurati
Iurando: querebat enim qua numinis esset
Mens, et an hoc illi facinus iudare Apollo?
Reddit ergo metus, non moribus, et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, seruamq; probauit.
Extinctus tota pariter cum prole domoque,
Et, quamuis longa deductis gente propinquis,
Huius patitur poenas peccandi sola volutus.
Amphides.
Quisquis iuranti nihil credit,
Ihemar facile peccare sitit.

Sophocles.

Apposito iure iurando cauitus et adigens
Animus sit. A duobus enim sit iuramentum.
Et ne ledat amicos: et ne peccet in deo.
Apollodo.
Presente flagello ne populus accipiat iuramentum
Quo iuramentum a malo viro populus iurat.
Quid. 1. Amo.
Tantum perituri a vita.
Non bene condultis vendant perituri iuramentum.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Leges Aegyptiorum mandant creditis ab his, qui iurauerunt, si negarentur, stare debitorum iuramentum, sed non veluti religiosam rem magni aestimant. Sed sicut si quis iurauerit, abrogat fidem, plurimum enim viri nomen amittatur, quod raro ad iuramentum oporteat Legislatori insuper omnem fidem in rebus bonis moribus iudicavit homines allicere, ut iuramentum, ne indigni fide viderentur. Iniquum enim patitur, abique iurando credita pecunia esse, deest iuramentum praestari fidem. Diador. Stul. lib. 2. c. 3.

Sed iurando non qui metus, sed qui iuramentum nihil iurandum affirmatio religio. Quod autem si Deo esse promiseris, id tenendum est, sed ad hominem pertinet. Est autem ius etiam bellum iuramentum, ut hosti seruanda. Quod enim iuratum est, non fieri oportere, id seruandum est, quod aliter, id iuramentum est perituum.

Necesse, nec iuramentum debet esse commententia iuratis, sicut verbis conceptur move iuramentum perituum est.

Nullum enim vinculum ad asserendam fidem maiores arctius esse voluerunt. Id indicant leges, dicant sacra, indicant foedera, quibus etiam cum iuratur fides, indicant notiones animaduertentes, quod nulla de re diligentius, quam de iurando videtur de officio.

Latentis amicis & familiaribus auxilium est, iuramentum non admittitur. Lycurgus.

Ius iuramentumque iuramentum omnibus iuramentum est. Demost. lib. cont. Arist.

Bonos viros decet, ut eos mores adserere iuramentum iurando firmiores. Iur. ad Demost.

Iuramentum tibi oblatum duabus de causis iuramentum sum turpi suspicione liberet, vel ut amicos et nepotias, Pecunia vero gratia est vera dictum iuramentum iuraueris, si minus, alius perituri, alius autem iuramentum deprecare, siquidem fieri potest, minus saltem quoad eius potest. Epist. in Exorib.

Iuramentum deprecare, siquidem fieri potest, minus saltem quoad eius potest. Epist. in Exorib.

Ius iurandum est cum diuina veneratione adhibetur. Arist. Rhet. ad Alex. c. 17.

Ius iurandum si quis extenuare voluerit, debet homines qui facinorosi Deos non cernere putant, se impune laturos se peccaturi. Ibid.

Ius iurandum probamus, si dixerimus recemur, & humani metu peccare nolle, & homines laturos posse, Ibid.

APOPHTHEGMATA.

Thales, adultero felicitatis. An abiuraturus es? Non, inquit, est perituum adultero peius. Significanti-ssimus, illum stulte dubitare de peccando, quod ratio par non dubitasset committere. Eoq; in auctoritate nil ponderis habet ius iurandum. Quisquam enim iuramentum, audebit & cum perituro iudicari. Thales dicitur a Laetio. lib. 1. c. 1.

Solan tantam morti prohibent in esse hominum, cebar, ut non opus esset ligare iuramento. Max. apud Plutarchum. Gen. 24. c. 1.

Cleantes dicebat iuramentum eo ipso quo iuratur, rare aut peccare, nam si iura iuret, tanquam factum iurandum attinet, vere sancteq; iuravit: si non peccat, tanquam non facturus peccauerit. Stob. serm. 28.

Clementi, cum Arguius septem diebus iuramentum obseruans deprehendisset illos tercia nocte iuramentum fiducia scilicet inducitur, adortus est eos, & alios illos abduxit captiuos. Ceterum quum illi probo iuramentum iurandi fides. De diebus inquit peccatis iuramentum dicitur iurando. Quoniam & apud deos & apud homines quis fecerit hostibus, id & apud deos & apud homines iustitia praeslantius: verum huc magis iuramentum iuramentum. Nam & vrbe, cuius gratia violatur iuramentum, est, eo quod mulieres detrahit & templis deorum iuramentum sunt: perinde quasi diis ipsi, quos conuenit iuramento ipso iumentibus. Postremo verius in demeritum perituro diolo quodam fodit & incidit corpus & talis iuramentum.

PC

PO

